

HILKKA SÄÄVÄLÄ

VASTENTAHTOISET
VANHEMMAT

ja muita asianosaisia

Vastentahtoiset vanhemmat – ja muita asianosaisia

© 2024 Hilikka Säävälä

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 9789528027805

Hilkka Säävälä

**Vastentahtoiset
vanhemmat – ja muita
asianosaisia**

Sisällysluettelo

1. Uuteen maailmaan	7
2. Kirjeitä Kuusamosta.....	10
3. Kihlaus.....	13
4. Morsian.....	16
5. Pelkonen opettaa elämän lakeja.....	18
6. Tuhlaajatytär.....	23
7. Bodö	25
8. Vihkiloma	27
9. Elämän ja kuoleman kysymys.....	31
10. Synnytys.....	35
11. Piinaviikot	37
12. Pois etelästä.....	41
13. Paremman tyttären häät.....	43
14. Elämää luodolla.....	48
15. Salakuljetusta.....	53
16. Neiti Nyman	55
17. Kuolinviesti.....	60
18. Suomi vs. Ruotsi	62
19. Velat.....	64
20. Majalan miniä	67
21. Kurinpalautus.....	69
22. Turpeeseen sidottu	71
23. Perhe kasvaa	77
24. Vieraan töihin	80
25. Rotusota	84
26. Kerttu nostaa kytintä.....	87
27. Antin lähtöaiheet.....	90
28. Nimismiehen vinttikamarissa	94
29. Taiteen poluilla	96
30. Hellustelua hiekkarannalla	98
31. Heinäpellolla	102
32. Uusi tie.....	106
33. Kertun tienestipaikka	109

34. Piirinmestaruuskisat.....	112
35. Kerttu ilmaantuu	115
36. Missikisat.....	118
37. Ruokot	121
38. Junnunojan navetassa.....	123
39. Määrätietoinen romanssi.....	126
40. Poliitiikkaa	128
41. Kotiopetusta	131
42. Autoilua	134
43. Parempiin piireihin	137
44. Koulutielle.....	141
45. Kerttu asettuu.....	143
46. Perhe-elämää.....	146
47. Kotilieden joulu.....	151
48. Taistelu jäkälastä	153
49. Kauppiaaksi	156
50. Pakkasaamu.....	160
Kerttu	161
Helena	163
Heli	164

1. Luku

Uuteen maailmaan

”Seitsemän astiaa bensaa, yksi astia petrolia ja nyt matruusi veneeseen”, asemapäällikkö Ravanderiksi esittäytynyt univormumies kommentaa.

Merivartioalueen toimistossa oli näytetty kartalta tuleva asemapaikka, viheliäinen luoto keskellä saaristoa. Alikersantin arvosta ei olisi siellä iloa, homma olisi alinta palkkaluokkaa ja tittelinä matruusi. Vartiointihiihdot itärajalla tai äkseeraus Immolassa eivät tällä paljoa painaisi.

”Paikapeele kerrota lisää”, esikuntapäällikkö honottaa ruotsinnuotilla.

Naapurilaiturin veneestä rantautuu joukko miehiä. Ravander tuhahtelee niiden olevan miinanpurkajia, jotka ovat lähdössä siviiliin. Miehet pistävät tupakaksi ja nauraa remahtelevat tyytyväisenä uudesta vapaudestaan.

Ravander sadattelee. ”Nuo kuulema saivat jollain konstilla lääkärintodistuksen, etteivät muka kelpaisi palvelukseen merioloissa, vaikka olivat pärjänneet rannikolla aivan hyvin. Kaksi muuta sälliä karkasi lomallaan. Ei näistä ole enää mihinkään. Tällä porukalla oltaisiin ryssän renkinä.”

Antin mielestä renkinä jo ollaankin, kun venäläinen vahtii kaikkea, mitä sodan hävinneessä maassa tapahtuu. Hän pitää kuitenkin viisaampana sulkea suunsa varsinakin, kun joutuu tuuliselle merimatkalle kiukkuisen asemapäällikön kyydissä.

”Kunnon miehet näyttävät loppuneen Suomesta. Vartiostoonkin lähetetään kosseja, joilla ei ole minkäänlaista käsitystä suotuvenettä isommista paateista.”

Antti ei ikinä tunnustaisi, ettei hänkään tiedä merestä enempää, kuin mitä oli nähnyt ruskeaa Perämeren vettä Oulun torin rannassa.

Tuuli yltyy, kun Turku jää taakse ja vene pääsee aavalle. Vartiovene kallistelee puolelta toiselle ja pärskeet kastelevat kantta. Antti pitää molemmin käsin kiinni kaiteesta, kun kostea tuuli ja suolaiset pisarat iskevät päin kasvoja. Ravander huutelee ohjaamosta Anttia sisäpuolelle. Hapan neste pyrkii suuhun. Hän ei uskalla mennä oksennuksen pelossa hyttiin. Kuvotus vaihtuu itsesääliin.

Syyspäivä hämärtyy merellä nopeasti ja pian vene keikkuu pilkkopimeässä. Vaimea valo kajastaa tyhistä. Vaahtopäät jyskyvät valkoisina veneen kylkeen, muuten meri oli näyttää uhkaavan synkältä ja kylmältä. Antin sormista menee tunto ja vilu hiipii keveiden siviilikamppeiden sisään. Ohjaamoon on pakko mennä.

Ravander yrittää kysellä, miksi Antti oli halunnut tulla Bodöhön, oliko hän kenties kalastajasukua. Antti sanoo jotain ympäripyöreää rajamiehen turvatusta elannosta. Mies olisi tuskin riemastunut, jos olisi kuullut, että Antti olisi mennyt vaikka Timbuktuun päästäkseen eroon kaikesta.

Mies ohjaa venettä varmoin ottein. Radiosta kuuluu särinän keskeltä ruotsinkielistä puhetta. Välillä Ravander vastaa siihen. Hän esittelee veneen ohjaamon nappuloita ylimalkaisesti kummallisilla nimillä, luulee kai, että vartiovene olisi rajajoukoissa palvelleelle tuttu.

Äkkiä hirvää pelko kouraisee Anttia. Hän ei osasi tehdä mitään, jos Ravander saisi sairauskohtauksen. Hän ei osaisi ohjata venettä, ei lukea merikorttia, ei suunnistaa lähimpään saareen, eikä saisi edes venettä käyntiin. Jos väylälle sattuisi miina, kurja pakoretki päättyisi räjähdykseen keskellä Saaristomerta.

Ravander ryhtyy kehumään Anttia kun huomaa nuoren miehen kauhun. Päällikön mielestä värvätty on tehnyt hyvän työn, sillä miehiä on ollut vaikea saada surkeasti palkattuun hommaan.

Antti tajuaa vasta nyt, ettei hän edes tiedä mitä hänelle maksettaisiin. Bodössä on kuulema asiat hyvin, mutta joillakin asemilla on väki vaihtunut tiheään ja pikkurikollisia ja varkaita on jouduttu palauttamaan maihin.

Pieni valopiste vilkkuu veneen keinunnan tahdissa ja vähitellen edessä erottuu vartioaseman siluetti. Taivas on yhtäkkiä täysin kirkas ja tyyni. Tähdet ympäröivät koko näköpiiriin. Ne näyttävät ulottuvan mereen saakka. Tutut tähtikuviot erottuvat selkeinä, mutta niiden välissä näyttää olevan uusia ja uusia taivaankappaleita.

Ravander ohjaa veneen laituriin ja Antti ryhtyy auttelemaan polttoainetynnyreitä laiturille. Kello lähentelee kymmentä, mutta asemalla ei näy minkäänlaista liikettä.

Kanttiini on pihan keskellä. Sisällä on lämmintä, vastapaistettu leipä tuoksuu. Keittiöstä tulee hymyilevä, pyylevä nainen ruokasaliin tervehtimään.

”Keittäjätär Nurminen lukee palkkakuitissa, mutta sano Almaksi.”

Nainen kaatelee teetä mukeihin ja selittää leipovansa näin iltaisin, koska aamulla miehet saattavat lähteä aikaisin merelle. Vaalea leipä on vielä niin lämmintä, että margariini sulaa siihen. Antti ihmettelee Almalle miksi vartioaseman korkein pomo oli pistetty bensanhakureissulle. Selviää, ettei koko asemalla ole kuin yhdeksän miestä ja kaikki tekevät kaikkea mitä osaavat.

”Than mukavia miehiä ovat, kyllä sinä opit tykkäämään olla täällä.”

Antin tekee mieli kysyä Almalta lisää, mutta samassa päällikkö tulee sisälle ja Alma lähtee hakemaan keittiöstä teetä hänelle. Ravander hörppii juomaa ja neuvoo mistä

löytyvät vartijan vaatteet ja nukkumapaikka. Antti ei kehtaa kysyä tarkemmin merivartijan työstä. Hän oli vakuuttanut esikunnassa olevansa pätevä vartija maalla, merellä ja vaikka ilmassa, kun haastattelija oli ihmetellyt Immolan koulutuksen soveltuvuutta merivartijan tehtävään.

Makuusalin sängyistä kuuluu tuhinaa ja kuorsausta. Huonetta on lämmitetty ja ilma on raskas ja haisee kastuneille vaatteille.

Vartiotuvan sänky narahtaa joka kerta, kun Antti kääntää kylkeä. Vaikka takana on pitkä junamatka ja monta tuntia kiikkerässä veneessä, uni odottaa tuloaan.

Koko surkeus alkoi kesällä, tai oikeastaan edellisenä talvena. Antti kertoo tapahtumia mielessään. Hän muistaa jokaisen yksityiskohdan ja yrittää ymmärtää, miksi hän alistui muiden tahtoon. Miten voi joku satunnainen tapahtuma määrätä loppuelämän?

Missä kohtaa olisi viimeistään pitänyt lopettaa muiden myötäily?

Silloinko elokuisena iltapäivänä?

2. Luku

Kirjeitä Kuusamosta

Antti taluttaa hiestyneen hevosen joenrantaan ja kuulee etäämpää, kuinka Taimi huutaa jotain. Hän arvaa, mistä on kysymys. Hän ei ole kuulevinaan, vaan löysää valjaita ja komentaa tamman syvemmälle veteen. Hevonen nostelee kavioitaan korkealle kuin hienohelmainen kaupunkilaisneiti. ”Menetkös siitä, no, Timma, mene, mene.”

Tamma on ostettu ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta ja papereissa sen nimi oli Dimma. Nimi oli tuntunut turhan hienolta Maijalan kivikkoisille pelloille ja se vääntyi heti suuhun mahtuvaampaan muotoon.

Antti näkee silmänurkastaan kuinka Taimi on jäänyt törmälle odottamaan. Sisko rönöttää kädet puuskassa, eikä hänellä ole aikomustakaan palata sisälle pirttiin ennen kuin näkisi, miten Antti suhtautuu hänen uutiseen.

Etäämpää kuuluu, kuinka lehmät lönykyttelevät mölähdellen metsiköstä kohti navettaa. Terttu ja Leena huiskivat pajunvitsoilla elikoita eteenpäin. Lehmien ja tyttöjen matka pysähtyy Taimin kohdalle.

”Menkää nyt, minulla on Antille yksityisasiaa”, Taimi kommentaa laumaa.

”Kyllä kai me tiedetään, mikä se yksityinen on, Antille tuli tupen rapinat.” Tytöt hihittelevät ja vilkuilevat toisiinsa.

Kellokas Pulmu nuuhkii kostealla turvallaan Taimin selkää johon jää limainen jälki. Taimi hermostuu ”Menetkös siitä kanttura.” Mutta Pulmu äköttää paikoillaan ja märehcii silmät puoliavoinna. Muut lehmät tyrkkivät toisiaan eteenpäin. Uusin hieho, Kielo, lähtee ohittamaan jonoa, mutta vanhemmat lehmät aloittavat isoäänisen ammunisen. Tytöt palaavat varsinaiseen tehtävänsä ja huiskivat Kielon takaisin paikalleen. Viiden lehmän ja kahden tytön kolonna jatkaa lönytystään navettaa kohti.

Antti ei pidä kiirettä. Hän on nähnyt elopellolla, kuinka Oulun onnikka on pysähtynyt Maijalan kohdalle. Pysähtyminen on varmasti rekisteröity lähitaloissa. Koska linja-autosta on laskeutunut pölyiselle tielle vieras nainen, se tietää jo pitempää vatvomista ja vatulointia matkustajan henkilöllisyydestä ja aikeista.

Lopulta onnikan tuomasta tiedettäisiin kaikki oleellinen ja mitä ei tiedetä, se keksitään omasta päästä. Antti arvaa miten koko kylä siunailee takanapäin. Emännät supattaisivat ja tirskahtelisivat ja isännät virnuilisivat ja röhähtelisivät.

Tyttö TULEE RASKAAKSI
TAVATTUAAN *poikaa* MUUTAMAN KERRAN.
1940-LUVUN MORAALIKÄSITYKSET
PAKOTTAVAT HEIDÄT NAIMISIIN.
He eivät alistu POHJOISSUOMALAISEN
SYRJÄKYLÄN ODOTUKSIIN,
VAAN LÄHTEVÄT TAHOILLAAN
ETSIMÄÄN PAREMPAA ELÄMÄÄ.

Hilkka Säävälä on pohjois-suomalainen toimittaja.

Vuosikymmenien takainen elämä syrjäkylällä on tullut hänelle tutuksi. Silti kirjan henkilöt ja tapahtumat ovat kuviteltuja.

BoD

